
Locuitori din Șanț, Rodna, Maieru și Sângeorz-Băi decorați în Primul Război Mondial

Alexandru DĂRĂBAN

Drd., Institutul de Istoriei „George Barițiu”,
Cluj-Napoca
aldaraban57@gmail.com

Primul Război Mondial rămâne una dintre temele de cercetare care suscită interesul cercetătorilor și a publicului larg în continuare. Este unul dintre cele mai importante evenimente ale secolului al XX-lea, un eveniment care și-a lăsat amprenta asupra populației din aproape întreaga lume.

Pentru românii din Ardeal — ca de altfel pentru naționalitățile din întreaga monahie austriacă — împăratul a fost investit în unele cazuri cu acest statut de salvator, a fost perceput și invocat drept potențialul mântuitor al românilor din starea politică și socială mizerabilă în care se zbăteau; cel care ar fi putut înclina balanța puterii în favoarea românilor. Însăși credința în „bunul împărat” are valoare salvatoare prin faptul că reprezintă speranța românilor în îndreptarea situației lor, în triumful binelui asupra

răului și a adevărului asupra minciunii, este nădejdea care — în multe situații — le dă puterea de a trăi și de a se lupta cu vitregia sorții¹.

Fidelitatea față de împărat și dinastie, rezultat al unor experiențe trăite și valorificate la nivelul imaginarului politic, s-a datorat, mai ales, episodului mitic reprezentat de guvernarea luminată a celui care a fost Iosif al II-lea. Mitul politic al „bunului împărat”, la românii din Transilvania, a avut o valoare terapeutică, semnificând o structură mentală realizată în jurul împăraților habsburgici, a căror politică reformistă răspundea așteptărilor aproape mesianice ale populației românești². Chiar dacă realitatea istorică a atenuat din intensitate existența mitului, totuși tendința țaranului român și nu numai, de a-l absolvi pe suveran de orice vină, convins că stăpânul lor era plin de intenții bune față de persoana lor, va alimenta în continuare imaginarul social și politic al românilor din Transilvania³.

Intrarea în război a României, fapt care s-a petrecut în 1916, păstrându-se continuitatea mitului „bunul împărat”, a fost interpretată, ca „noul nostru dușman” care a intrat în război „*în contra monarhiei noastre*”⁴.

Pare surprinzătoare, pentru mulți, atitudinea întregului Consistoriu episcopal ortodox din Arad, care s-a întrunit în ședința din 24 August (6 septembrie) 1916. La propunerea secretarului consistorial, Vasile Goldiș, s-a admis cu unanimitate întocmirea unui „Manifest de loialitate”⁵ care a fost trimis ministrului-președinte ungar Ștefan Tisza. Această declarație umilitoare a fost adresată clerului și credincioșilor săi în data de 18/31 august 1916, la patru zile după intrarea României în război⁶.

În oficiul Mitropoliei Greco-catolice de la Blaj, „Unirea”, erau prezentate atitudinile unor politicieni ardeleni, de cel mai înalt rang, deputați în parlamentul de la Budapesta. Două momente caracterizează punctul acesta de vedere, motive de considerații sentimentale și de politică reală. Se scotea în evidență „iubirea de patrie, devotamentul pentru dinastie”, pentru împărăteasa Maria Tereza și marele ei fiu, Iosif al II-lea, care „au rupt lanțurile ce încătușa nația noastră și sub domnia acestora a căpătat primele raze de lumină. La tradițiile acestea culturale și politice se mai adaugă și gloria militară dobândită de grănicerii români din Ardeal și Banat, care sub steagurile habsburgice s-au distins prin fapte de arme nemuritoare, în curs de veacuri”. Era prezentată ca „o dezamăgire, ce lovitură pentru poporul nostru. Poporul român din Austro-Ungaria, însă, va păstra același devotament față de dinastie și patrie, probat

1 Andrei 2001, p. 216.

2 Din 2001, p. 213.

3 *Ibidem*, p. 214.

4 *Telegraful Român*, Sibiu, anul LXIV, 1916, nr. 85, p. 344.

5 *Biserica și Școala*, Arad, anul XL, 1916, nr. 35, p. 279.

6 Rusu Abrudeanu 1930, pp. 361–363.